

A 2435

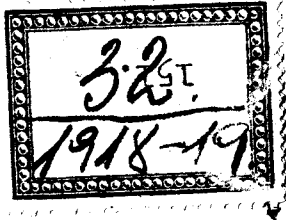
Bohn Terenc:

Törvény jogkölcselet
rendjere. (jogi disk)
50 l.

- Debrecen, 1917

<p>NYÁRI EGYETEM DEBRECEN 10. MAGYARORSZÁG</p>	<p>Летние курсы Венгрия Cours de Vacances Hongrie</p>	<p>Summer-Holiday Course Hungary Ferienkurse Ungarn</p>
---	---	---

2435

Fournier

jugbölseleti rendszere

DEBRECENI M. KIR. TUDOMÁNYEGYETEM
ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1918 SZEP. 16

32 szám.
18-19

Előirat:

Utóirat:

Yola:

Boln Terem

Mirakulá praedik.

Dr. Km József

ny. r. tanár és alulírottak

Debrecen, 1918. szept. 16

1917.

*Fegy
b. ijtékán*

Habár gyarus a 18. és 37. lapon lévő két
"kollhió" és egyébként is sok fogyatkozás
van : ez értékesít elfogadhatóval tartom.

Debrecen, 1918. IX. 12

Kovács József

Elfogadva.

Debrecen, 1918. X. 27.

Pegyer

1.

anyagfelosztás:

- I. Fourier is kora.
 - II. Fourier rendszerének alapjai.
 - III. A nagyak / passivus) kora.
 - IV. A jövő hársadalom kéve.
-

Törvényművek:

- Stahl: Geschichte der Rechtsphilosophie.
- Mohl: Encyclopaedie der Staatswissenschaften.
- Eugène² Dühring:
Kritische Geschichte der National
ökonomie.
- Stein: Socialismus und Kommunismus.
- Stein: Geschichte der socialen Bewegung
- Fourier: Oeuvres complètes, in Frankreich.
nimet kiadásban.
- Földes²: Őmögés²
complets²

A 2435

I. Fourier és kora.

1

Ritkán állottak alapjukban rokon törekvések olyan idegenül egymással szemben, ritkán világitották meg ugyanannak az eszmének kintbörzö oldalait olyan ömállóan, mint Saint-Simon és Fourier hársoly. —

Claude Henri Saint-Simon de Reovroy gróf Franciaország legelőkelőbb nemese családjai egyikeből maradvott; korának legkitünőbb tudósai nevelték s családi tradícióihoz híven katonai pályára lépett.

Csodálatos, hogy a legelőkelőbb feudális társadalom s arisztokrácia, a polgárság emancipációja érdekében küzdő D'Alembert által nevelt Saint-Simon az, aki a negyedik rendűt mált sikra is len a socializmus előharcosává. Megnyugvás nélkül törekvők az egész világot átfogó ismeretekre és az emberek önméletlen boldogítására. Igar, hogy nem juss el a realis kémgék igaz megismeréséhez, mert a létező korlátokba tekintettel nem lesz törekvései nem engedték a dolgok mértékét és céljait helyesen megítélnie.

Ő az a hi gényfi leveleiben kinteti, hogy mindentkiruk

dolgarnia kell, hogy a francia forradalom szabály
 hars volt, hogy a gazdasági viszonyok lennének a politikai
 intézmények alapját. —

Francis Marie Charles Fourier jó módú
 kereskedő-családból származott, Besançonban
 született. Ő maga is a kereskedői pályára lépett és
 mint utazó sokat járt - kelt szommed országokban is,
 tapasztalt, világot látott. A forradalom alatt el-
 vendette ö rököltségét és habár gyűlölte fug-
 lalkozását e léte végéig "boltonok" maradt, vagy
 miként ő maga ^{nevére} ~~szóval~~ fuzlalkozását - saját életéből
 merítette tapasztalatokból - "a huzugság minden
 mesterségének". De szabad idejét mindig saját
 művelésére használta. Különösen a természettudó-
 mányokat kedvelte nagy beavalommal. 1808-tól
 kezdve a társadalom új rendjé feltalálásának
 szentelt idejét, bár költi a napi munkát, sokat is
 is magyarázni tanítványai néni körül -

úgy Saint-Simon, mint főmestere a világi
 élet gyönyörűségei feljött ösmere, midőtt arról elfor-
 dult, hogy egy bensőséges ítélt probléma apostola legyen,
 addig Fourier a polgári élet marékny körülményei

4.
mellett, minden társnyugatás nélkül jelenik meg a
tudományos élet porondján. Amaz gyermekkor óta
egém sok nagyugró hatalmas benyomást nyer környezé-
séből; emez a kímődésnek, a memlélvődésnek adja át
magát. Azt a tapasztalatotk hül ömlő sokasága
képelemné teszi az át fogluló szempontok feltérképezésére
emest a mindennapi élet egyformasága is egy-
hangúsága fenyegeti, avval, hogy elmilkeidésit
sokoldalúságától is változtatosságaától megfosztja.

2. Fourier tanai, bár kelthetési idejök a saint-
simonizmusit megelőzik; esak ezek létünlé után
terjedtek el. Izari francia mellemesség, de emellett
a fennálló társadalmi rendnek nem felületes,
kiválatka nyilatkozik meg a tanokban, habár
ezek legtöbbör a képzelt gátak nem ösmereó sa-
pongasáiban nyilvánuvának, úgyányszó, hogy
a jövő társadalomra vonatkozó tervei majdnem
kivétel nélkül fantasztikák.

Fourier abból indul ki, hogy az ember az
embert öntőneivel egyetemben jónak teremte.
De mivel manapság - bár öntőneis ki kell
elgítetni, hisz a föld azt lehetővé tudja

5
termi - öntönei elfojtva svágyai kielégítetlenül
maradnak, bizonyos, hogy a vágyak és élvezet-
lek között az istentől mándikolt harmonia
minus meg, se hogy a társadalom hibás
organizációja okozza. Az emberiség társa-
dalmi életének négy fejlődési fázisát külön-
bözletli meg Fourier: a vadság, a barbarság,
a patriarchátus és a civilizáció, ^{de ezek meg} körül
utóbbi sem valószínű meg erd a harmoniát;
az önzés, az összeég rovására mindenütt megvan,
mindenké a másikké tömkreleltelítőt vagy legalább
is a kárára dolgozástól nemé a maga üdvét és
boldogságát. Az öntónok elmélete ~~általános~~
szerint - az emberiség boldogságát előidéző általános
associációt kívánják, az öntónok öntónokját.
Az emberi boldogságpedig nem fog megvalósulni
a fejlődés útján addig, amíg az n. n. garan-
tisszus kora, mely felé a civilizáció halad, le-
nem jár.

Ezen ellentétekben is benne van a két férfi
különbségének csirája.

6
Saint Simonnak az elvet kell keresnie, amellyel
a világ felett uralkodik, mely körül veszi
is emelkedésében él. Fourier a meglett principi-
umból kinyitja a dolgok és vonatkozások egész
világát megteremtéri. Amaz tehát inkább
analizáló, megértésre törekvő, emez inkább
szintetizáló, konstruáló. Saint Simon jobban
érti a jelen elemeit és történéseit, Fourier termé-
kenyebben alkotja meg alapgondolatainak rend-
szere logikai kifejtését. Egy az egyiknek saját-
sága mintegy kiegészíti a másikatok hiányait,
társak nélkülül, hogy kiegészítsék egymást. —

A mi aramban mindkét ellentét mellett
a két féljűt egyesíti: az a mily, és az ellentét-
nek homályos írása volt, amelyben az őket
körülvevő ipari társadalom az átörök-
lött társadalmi szokásokkal állott. ²Lejtelme
egy jövedő haladásnak, amely az ipari
társadalom is túl fog haladni, a meggyörvöltés

arról, hogy ennek az ellentétnek, ennek a haladásnak a megértése az egyetlen eszköz a benne rejlő veszélyek megelőzésére.

A két kiváló férfi mint író is származása és nevelkedése nyomait és következtéseit vallja. Fourier egész előadásában rendszeretlen, ideoda kapkodó, idegenszerű szóképzéseket ~~skatol~~ kedvel, nehezen áttekinthető, néha éles, nem egyszer mehirkes. Az önkényes kitérések könnyelegeben fényesen kifejtett jelenetek, érthetetlen szavak közepette lépésről-lépésre kell az olvasónak magát a mélyen rejlő alapgondolathoz átküzdnie*. Joggal a gyakran hangzottatott parasz, hogy Fourier szinte szenvedélyesen keres, kutat megengedhetetlen szóleszavaráásokat, amelyeket fordításban visszaadni igazságtalanul teljes lehetetlenség. Hevesen mondja Reybaud, (Louis Reybaud:

* *deux heures* sem minty *il n'y a*!

Études sur les réformateurs au socialisme modernes
 Paris 1841), hogy Fouriernek egy másik nagy
 hibája: a fehérség, - és pedig nem az a felesleg,
 amely termékenyít, hanem az, amely alácsont
 és megfullaszt. Kétségtelenül sokkal kevesebb
 kétkedő kritikus fordult volna el az ő
 tudományos rendszerétől, ha a helyett, hogy
 elméletét egy hatalmas kaoszba keverte
 volna bele, néhány tartalmas erőteljesen
 megszövegezett és biztos hatású tételbe fog-
 lalta volna össze.

Mihelyt azonban Fourier a fennálló
 társadalmi rend kritizálásához fog, mindig jött
 egészen más irói kvalitásokat mutat fel.
 Itt olyan éles, olyan kemény, olyan világos
 és milyre ható, hogy kevesen érnek fel vele.

~~(A társadalmi kisvilág részét sokkal erősebbek
 utóbbinál).~~ Nem szabad azonban azt keresni
 nála, ami e tekintetben Saint-Simont kitéríteli.

9

Fourier nem száll le a társadalom ellentéteinek mélyére, nem vizsgálja a vagyon és vagyontalanság ellentétét és azok lényegében fekvő ellenmondását. Bírálata sohasem az általánossra, mindig a konkrét, egyes állapotokra vonatkozik. Fourier kritikája megnyitja a szemeket és gondolkodásra késztet, rendszerre pedig meggörz. Mint Simonnál ellenben a kritika az, ami meggörz, az elvi álláspont a gondolkodásra késztető. Mint Simon munkájában, kritikájában is rendszeresítésben is a történeti elem van túlsúlyban, míg Fouriernál a matematikai dominál. Érint érthető, hogy nem ismerték egymást? Két különböző gondolatvilágból nem is értette volna meg egyik a másikat, közös köröttük csak a legmagasabb cél volt. —

II. Fourier rendszerének alapjai.

10

A kérdés, a melyből ki kell indulnunk ha Fourier rendszerének alapjaival tisztába akarunk jönni a következő: mi az, amit keresünk mindennapi munkánkban, a jövőbe vetett reményeinkben, az örökkévalóságba vetett hitünkben?

Egy szövegben fejezhetjük ki is senkisen kérdi, hogy mit jelent ez a szó, pedig soha senki teljesen meg nem találta, sőt soha senki teljesen fel sem fogta. Ez a szó: a boldogság. Minden létező célja a boldogság. A legnagyobb egyháziatyánk Augustinus is így kiált fel: „nulla est homini causa philosophandi, nisi ut beatus sit.” (az embernek nincs más oka a filozofálásra, ha csak az nem, hogy boldog legyen.) Fourier ^{nem} kötődik vele, hogy Augustinusnál

11

a „beatus” nem a földi boldogságot jelenti és
utána mondja Pascal: minden ember boldog aka-
leni - ez kivétel nélkül áll. Akár milyen külön-
bözők az eszközök, a melyekkel élnek, mind
ugyanazon cél felé törekednek. Az akarat
egy lépést sem tesz anélkül, hogy ez a gondolat
ne vezetné. Ez az ember minden mozdulatának
rugója. - még azoké is, akik megölik magukat

Ha azonban igaz, hogy ez az ösztönöszerű
törekvés az élet boldogsága után az egész életet
irányítja és meghatározza s hogy bensőleg
lehetetlenség nekünk tőle magunkat függet-
leníteni, akkor benne is mindent mozgató
erejében többet kell látnunk, mint pusztán
érzelmet. Nem lehet, hogy semminek forrólyát,
mihelyt értelmünk bonckése alá veszzük.
Pot, ha az egyesben megújuló megteremtés
alapja is célja az, akkor ebben az értelemben,
mihelyt határozatlanságából is ösztönösszerűségéből

kiemeljük, minden létező alapötvenyét kell ¹² keresnünk.

Két úton haladt az ember a világ szemléleti megismerése felé. Az egyik a vallás útja, a másik a bölcséleti. Likvírt-e csak egyiküknek is a boldogság valódi lényegéhez behatolni? A vallás megmutatja a paradíszot, megígéri az üdvösséget, amelyben hinni kell. - De vajon lehet-e egy jövő élet reményével a jelennek szükségét és vágyait kielégítő erőt a vágyakat akkor ismerem-e meg, ha megölöm őket? Nem isteni eredetűek-e maguk a vágyak is? A vallás nem uralkodhatik vágyainkon, mert megismeri, mi az, amit boldogságnak hívunk. Még kevésbé uralkodik a bölcsélet felettünk - ez mindent megértéri, kifejtéri, alakítani törekedett csak a boldogságot nem.

Pedig a boldogság egyszere málva is virága életünknek. Mi lehet azonban inkább alapja

13
egy teljes világnézetnek, mint az a pont, a melyen
az egész mindenség áll és felépül. Ez pedig
ismét: a boldogság. —

Érzel adva van immár Fourier rendszeré-
nének kiinduló pontja, de csak általános,
fel nem oldott alakjában. A boldogságnak
eddig még határozatlan, szétfolyó része
szilárd tartalmat nyer most. —

Ért fejt ki Fourier, amikor minden
létezőnek alapörvényt mutatja be. —

Amit boldogságnak nevezünk ugyanmond
Fourier, az látszólag a kielégített ösztön.
Kronban a kielégítés, a mely rákésigletet
megszünteti és általa mérő nyugalomná
változik, nem tölti be egészen a boldogság
eszméjét. Boldogság ellenben csak az a ki-
elégítettség a vágyak, a mely a vágyat mint
tudatot még tartalmazza. Boldogság tehát
a folyton kielégülő, folyton újra keletkező vágy.

14

Ezzel ~~három~~^{más} ~~mozgás~~ mozdánata van adva
a boldogságnak n.m., a vágy, annak tartal-
ma és a kielégítésre irányuló mozgás.

Ha a körülöttünk létező világot szemlél-
jük, mit találunk? Mindenütt mozgást,
munkát, törekvést, iparkodást, elemek
és erők mozgását és munkáját. Mindenütt
ugyanazt a kérdést látjuk, amely bennünk
saját magunk törekvése, akarása, mozgása
iránt támadt. Mindenütt az életnek ugyan-
azt a törvényét fedezünk fel is amit boldog-
ságnak nevezünk, nem egyéb, mint pont,
amelyből az ember a mindenség életét
kifejtheti, megértheti. Így a saját magunk
megértése azon törvények megértésének
alapjává lesz, a melyeken a mindenség nyug-
szik. —

Mindenütt mozgással találkozunk (mouvement)

bárha a legkülönbözőbb formákban is. A mozgások
 azonban lényege, a vágy is a kielégítés egyesítése.
 Nincs tehát mozgás, amely nem valamely vágy-
 ból indulna ki. Viszont a vágy csak saját
 teljesülése irányában hathat. Ehhez képest
 minden mozgás csak betöltése a vágynak.
 Másrészt ez el sem gondolható Fourier szerint.
 Nincs tehát mozgás, amely céljához ne érne
 valóban, és nem gondolhatjuk másrészt a
 mozgást, mint az önmagát megvalósító
 vágyat.

Mihelyt azonban a vágyban a mindenség
 összes mozgásának mozgató rugóját felismerem,
 kénytelen vagyok azt más név, más fogalom alá
 helyezni. Vágyról ugyanis csak eleven lények-
 nél beszélünk és az eleven lényekben a vágy
 azonos azokkal, ami az élettelen lényekben is,
 mozgást idéz elő. Ha már most ezt a mozgató

16

mint egyetlen körös mozgástartot kiemelni,
kelethetik a vonzás, az attrakció fogalma.

Hasonlóképen kielégítésről is csak élő lények-
nél beszélhetünk. Ez utóbbiak nem képesek céljuk
felé tudva törekedni. Mozgása adva van
is minthogy minden mozgásnak van célja és
rendeltetése, tehát van célja az élettelen dolgok
mozgásának is. Ez a cél az élők is élettelenek
mozgása számára adva van. A neve: a
mozgó dolog rendeltetése (destinée).

Ha már most a mozgást máskéint, mint
megvalósítható vágynak fel nem foghatjuk,
akkor a vágy betöltése minden mozgás leg-
általánosabb törvénye kell, hogy legyen. Nincs
vágy, amely mozgássá ne lenne; és nincs mozgás,
amely célját ne érné. Általánosabban kifejezve:
az attraktiók a rendeltetésekkel egyhangban
vannak (Fourier első tettele).

Ebben az eloben aronban egy még ki nem
fejlesztett fogalom rejlik. Amint az emberrel ki-

elégítésnek neveztünk, a világ mindenségben pedig teljesedésnek vagy egyhangzásnak, or benne mint pusota morgás rerepel. - Pedig voltaképen nem a pusota morgásra, hanem a rendeltetés betöltésére helyezi a súlyt. Ha a fentiek a morgás eseményét is tartalmát adja is, vele a befejezett morgás kérdése még nincs megoldva. Ez pedig az attraktio és rendeltetés valódi egysége, - neve ezért Fourier rendszereiben: harmonia. - Ha már most a morgást az elért harmonia szempontjából nézzük, az feloldódik az eredmények, a harmoniak egy sorává, a melyeken át a morgás lépésenként áthalad. A rendeltetésének megfelelő attraktio tehát nem egyéb, mint egy progresszív sorrend, befejezett morgás, valódi harmonia (Fourier kétféle).

Ugyen módon véli Fourier a boldogság vágyán által eljutni azoknak a törvényeknek

ismeretéhez, melyek szerint a mindenség él. Mert ami lelki életünk nem egyéb, mint a világ életének reflexe. É törvényekben azonban, mint Fourier kifejti, benne van a nagy talány megoldása, amely az emberi társadalom megalkulásában és fejlődésében kutató szemek előtt rejtve maradt. Mert az első elvből következik, hogy minden ember vágyának, ösztönének az az abszolút rendeltetése, hogy kielégítésre találjon. Ebből viszont bizonyossá válik, hogy nincs abszolút jó és abszolút rossz. (Egy évszázaddal vagyunk Nietzsche, - a „Denkeit“² von Gut und Böse szerzője előtt!) mert ezt csak a cselekvésben lehetne keresnünk. A cselekvés azonban csak a vágy megvalósulásának kísérlete, ennél fogva nem lehet abszolút bűn. Együttal azonban megvan jelölve a társadalom praktikus berendezkedésének alapelve is. A fent ismertetett Fourier-féle második elvből: „a társadalom mozgásának harmonikusnak

kell lennie, azaz attraktiója és rendeltetése által meghatározott sorrendben („série”) kell haladnia.

Igy van az élet törvénye a mindenségben megtalálva: minden, amiben attraktión és destinée. Hogyan jutok azonban az attraktión és destinée egyelőre tartalmatlan fogalmaitól maguknak a dolgoknak megismeréséhez, amelyekben sorvadás és rendeltetés, sorrend és harmonia szerint megvalósulnak? -

Ha a sorrend (série) is a harmonia fogalmait általános érvényűek, akkor bennük feltételezve van minden létezőnek egyenműsége. Mert az egyenműség előfeltétele az összes dolgok egyhangjának. Más szóval: minden dolog, minden más dologban reflektálódik. A dolgok ilyen kölcsönös reflektálódása az analógia. Témyleg Fourier gondolkodásának főeszköze: az analógia. Semmi sem való magában,

20

csak létünk a mindenséggel való analógiája által lesz valóvá. Az egyes részlelet csak az egyes igazság leheti igazvá. Minden egyes ponthoz a mindenségen át vezet az út. Trihelyt azonban az analógia megvan lelve, annak eredménye is megdömtetetlen.

A mindenségnek abszolút egysége a legmagasabb kifejezésre jut az unitarisme, az egy istenség postulatumban. Isten nem lehet egymagában. Isten a világ istene, tehát egy absztrakt mozgásnak harmoniaja. A természet három örök elvből áll - ugymond Fourier - a melyek nem teremtvé vannak és elpusztíthatatlanok:

- 1), Isten vagy a szellem, a tevékeny vagy mozgató elv;
- 2) a szenvedő, vagy mozgalt elv;
- 3). az igazság, vagy a matematika a mozgásnak rendező elve.

Hugy ezen három élő között a harmonia
fennmaradjan, Góternak, amidőn az anyagot
mozgatja és változtatja, egyetértésben kell
monadnia a matematika törvényeivel,
nélkül a maga szemében is önkényes volna,
a miéntben is.

A nagy átugrást az absztrakcióknak ezen
világából a tapasztalható valóságba Fourier
egyetlen mondattal elvégzi: "Az universalis
mozgás négy fő ágra oszlik: socialis, az
animalis, az organikus is a materialis
mozgásra."

A socialis azokat a törvényeket tartalmazza,
melyek szerint Góter a különböző socialis
mechanizmusok rendjét minden lakott földön
szabályozta.

Az animalis vonatkozik azokra, amelyek
szerint Góter az élő lényeket vágyakkal
(passions) is öntönökkel látta el.

az organikus szerint rendezettnék a lubaj -
donságok, alakok, minék.

A materialis mozgás a testek gravitáció
jára vonatkozik.

Ezzel Fourier benne van az érzéki leg
kapansalható valóságban. Feladatának
a "mouvement social" kifejezését tekinti.
"Valamennyi löbbit-egyymond-átengedem
a löbbi osztályok tudósainak, hadd építsenek
belőlük pompás birodalmat."

A "mouvement social" kifejezése tárgyá
az egész Fourier-féle gyakorlati elméletnek.
Ez lesz a következőtáber ismertető".
mágyvud van az?

III. A vágyak (passions) tana.

Kétségtelen, hogy az emberi közösségben örökös mozgás uralkodik, a mely minden más mozgásból alapjában is lényegében íleg különbözö, Nem kevésbé kétségtelen, hogy ez a mozgás magában körös sajátosságot mutat fel, amely jellemzi. Ha azonban erigy van akkor ennek a mozgásnak megvan a maga külön vonzása és hasonlóképpen az ö külön célja, rendeltetése (destinée) is. Ha már most alkalmazzuk az előbb megismert I. tételt: „az attraktiók² a rendeltetésekkel egyhangban vannak,“ akkor ki kell mondanunk, hogy „les attractions sociales sont proportionnelles aux destinées sociales.“ Az általános tétel, amelyet Fourier mint minden mozgásra érvényes törvényt állított fel és a mely az ö rendszereinek alapja, fontos alkalmazást nyer az emberi társadalom mozgására. Az emberi társadalom érvényes

24
és ható törvénye tehát meg van lelve, -
hisz mindjárt legelővontabb alakjában is. Az
emberiségnek társadalmi rendeltetése van,
amely az összes emberi vágyak kielégítésében
áll, - és pedig már csak azért is, mert e vágyai
megvannak.

A bizonyítás, amelyet Fourier erre alkalmaz,
eléggi sajátos. Ha attraktion is destinée
között mindenhol és mindenben áll a harmonia
törvénye, nem lehet kérdéses, hogy Isten maga
akarta ennek a törvénynek az emberre való
alkalmazását. A midőn megteremtette az embert
és vágyakat adott neki, akkor egyúttal e vágyak
kielégítését, a destinée sociale-t is statuálta a
kellét. Tudnia kellett, hogy mit akar erekekkel
a vágyakkal, jól kellett ismernie, mi az emberi-
ség destinée-je. Az emberiség tehát isteni törvény
szerint halad rendeltetésének teljesedése felé. Ismernie
kell, hogy egy code social-ja legyen, amely szerint az

ember előtt is meg kell nyilvánulnia, hogy aszerint élhessen.

Ha már most valószínűtlennek látszik az emberi ség rendeltetését, akkor azt csak abból reméli Fourier felismerhetni és meghatározhatni, ami törekorük feléje. Ez azonban nem egyéb, mint az emberi vágyak (passions), a melyek mint az „attractions” a vonzások különös esetei jelentkeznek. Az emberi vágyak, szenvedélyek ismerete tehát elengedhetetlenül szükséges az emberi rendeltetés ismeretéhez. Azonban ezek a vágyak sem állhatnak rendszeretlenül, esetlegesen egymás mellett. Ha rendeltetését betöltő szerepüknek eleget akarnak tenni, minthogy rendeltetésüket is konkrétan elgondolt harmoniának kell tekinteniük, tehát maguknak a vágyaknak is egyetlen harmoniában kell feloldódnok. És ha valamegyi vágy egy harmoniát képez, akkor ennek a harmoniának a meghatározott sorrend (series) által kell megalapítva lennie, mert törvény, hogy a series teremti meg a harmoniát.

Melyek az emberi vágyak, a "passions" és hogyan kelet-
kezik közöttük a harmonia a serie által? Én a
kérdés Fourier-féle praktikus sociologia ki-
indulási pontja. Minden a vágyak meghatáro-
zásától függ, minthogy minden valóságos vágy-
nak meg kell valósulnia. Mint tehát valamely
vágyat létezőnek ismertünk el, jogosultsága követel-
lanul megáll.

Nem tagadható, hogy Fourier egész elmé-
lete a vágyokról és szenvedélyekről a legmagya-
sabb fokban sajátos és minden, amit e te-
kintetben a pszichologia egész Fourierig megállapított
ismallott, meghalad mélységre és benső igazság-
ra nézve.

2

és a kérdés, hogy hányféleképen létezik
az ember? Háromféleképen. Elsősorban magának,
azután másoknak; és végül mint az emberiség
része. Ehhez alkalmasokdva az emberi vágyoknak
is három lehetséges céljuk van: a kéjelen, a
szaporodás és a sorrend.

Kéjelen (luxe) alatt Fourier általában az

irráki vágyat is annak kielégítését érti. Ez vagy luxu interne, vagy luxu externe. A luxu interne a közvetlen személyes irráki vágy és annak kielégítése. A luxu externe a közvetett vágy, vagyis a vágy az előbbieks kielégítéséhez szükséges eszközök után. Az előbibeks a volka-képeki tartalma tehát: az egészseg, az utóbbié: a gardság. A kéjelem vágya, a mely nem egyébk, mint az egyes konkrét személyiségek kökéletesedésének vágya, jelölök öt különös vágyra: az öt irrákne, amelyek mindegyike a maga kielégítését, kéjelemét óhajtja.

A "csoporsulás" a sorrend juralmának alapályozásából mármarek. Megjeleése folytan alakulnak a társas életheben a kis socialis testületek, testek, a melyek a csoporsulásra irányuló vágy műlemerjei. Ennek a csoporsu vágynak körelebb-ról meghatározott négy alakja van: a barátság, a szeretet, a beesvágy is a "familiarizmus" (osabadi kapcsolatok vágya).

Minderek felett lebelnek mint irányító vágyak.

mint "passions rectrices" a sorrendre vonatkozó három vágy, a melyeknek meghatározása Fourier legrajátosabb munkája. Ezek "cabaliste", "papillonne" és "composite". A passion cabaliste az absolute egyiséget meghatározó elv: az az elv, mely erőket is vonzhat munkát a vonatkozások, tárgyak és öhajók egész sorakéntából és összefüggéséből kiragadja és egyetlen meghatározott cél felé fordítja, amelyet arbutin burgalommal követünk is keresünk. Senkise nem tagadhatja, hogy nem egyszer fog el bennünket az egyoldalúságnak az a mélyreható mélysége, amelyre mélységben, mert különböző hamis megnyugvással egyhamar azt hihetjük, hogy a tökélyt elérjük, holott nem értünk el egyebet, mint a minden oldalon egyenletes tökéletlenséget. Viszont ha magának ennek az egy vágynak volnánk tisztolgállova, elversitenők fejlődésünk sokoldalú és változatos egyenlőségét. Az utóbbi felé visza passion papillonne vagy a hogyan Fourier még neveri: a passion altermanse, a változás vágya. Egytől a másikhoz, egy csoporttól, egy embertől, egy munkától, egy élvezettől a

a másikkhoz, a harmadikkhoz vonz az bennünket. 29

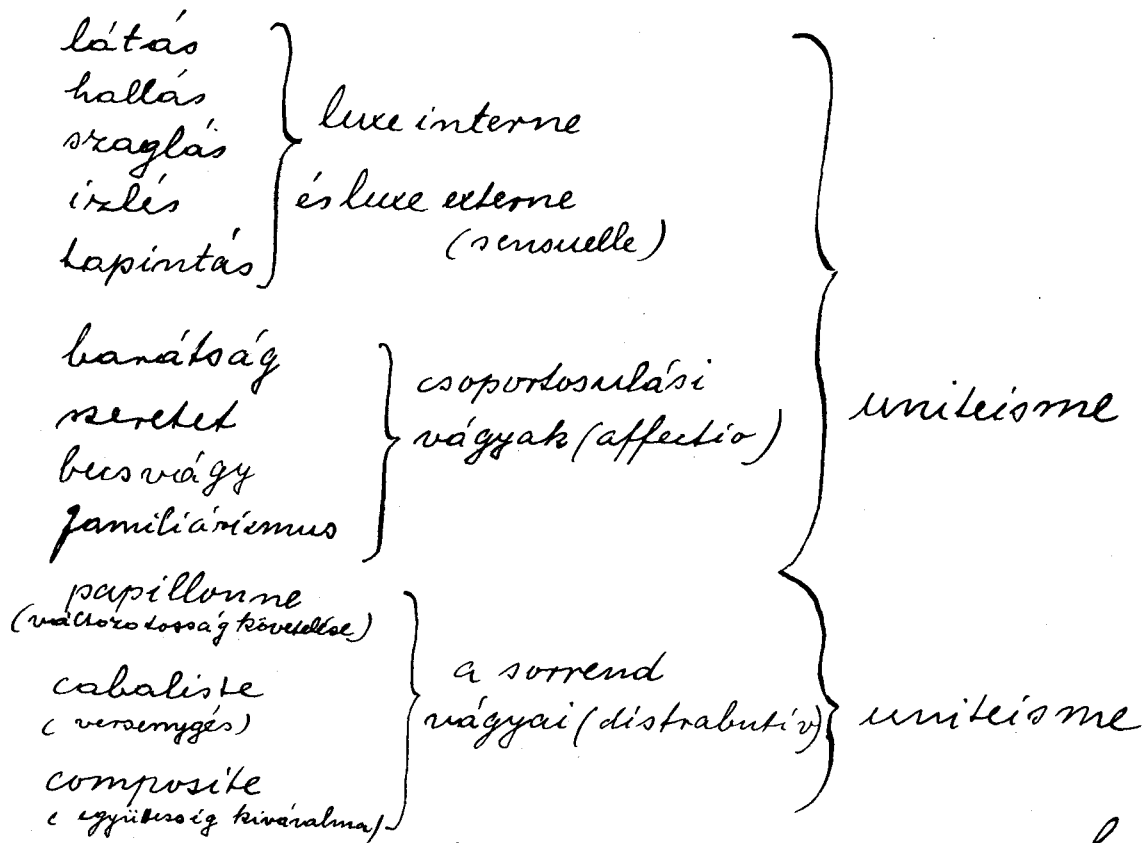
Ha a cabaliste egyenes vonalú mozgást jelent, viszont a papillone vagy alternante a hullám-vonal mozgásával ábrázolható, a váltakozó eszméje

Hütkéség van aronban a harmadik vágyra. Egyoldaliúság és váltakoztatosság hütkéségek a holadás-hoz is az élvezethez, de egyik sem teremti meg a tökélyt. Ehhez egész mellemi is anyagi gondosa-gunk ö zse fujbolására van hütkéségünk. Hogy mit vagyunk azt abból ismerjük meg csak, a mire képesek vagyunk. Ezt pedig legkisebb különbségben vágyainkat egyetlen pontra való irányításában tapasztalhatjuk csupán. Eleddig nyughatatlan életünknek egység utáni vágya nélkül a legmagasabb tökély meg sem valósulhatna. Ez a vágy aronban megvan is ennek adja Fourier a passion composite nevet. Az egyes esetben, a midien bizonyos tárgyra irányultban megvalósul: enthusiasmus a neve.

Minden rendelkezés legmagasabb fokú megvalósítás a annak a világnak sejteése, a melyben minden vágy tökéletes kielégítést talál, minden kielégítés a maga eleven vágyának tudatát megvalósítja, - ez az

egész belső és külső ember harmóniája önmagával
és a világnrenddel: ez az „unitéisme”.

A vágyak tehát, a melyekben az ember eszméjét
feloldódik a következő táblázatban foglalható
össze.

Ezekben a vágyakban kívül más nincs. Ami még külön
önálló vágynak látszanék, nem egyéb, mint az
ismént felsoroltak közül kétfőnek vagy többnek
combinációja.

Ar unitarizmus pedig a vallásos értelem, valamennyi vágyak egyesülése és összehangolása, mint a hogyan a fehér az összes színek összetételé. És valamilyen minőség se szeri se mánya a színek árnyalatainak úgy nézve sok árnyalata van a vágyaknak és értelemeknek is. De a valódi vágyak száma : tizenkettő, a melyek közül hét magasabb rendű, mint a színek skálájában, a prisma színeiben is meghatározott számú hét szín van.

Háromszögével és körével egy kiállott fel Pythagoras „a világ és a zene harmoniája nem különbözik”. De Fourier igényli magának a dicsőséget, hogy bebizonyította azt, amit a görög bölcselő intuíciója sejtett.

Régi megfigyelés, hogy semmi beontása az embereknek vágyaik szerint soha kielégítőnek nem találhatott. Ar oka ennek abban az ellentmondásban rejlik, a melyet ama felontás ma kérdésként fogva mint probléma is magában hord. Ar vágy ugyanis, mihez tartalmától eltekintünk, határozatlan valami, csak mint lehetőség létezik. Mihez azonban létezőnek veszem,

már nem vágyra hanem teljesítésre gondolok.

Nem gondolhatunk határozott vágyra semmikül, hogy a meghatározó elemre ne gondolnánk. A léleka vágy magában nem egyéb pusztán mozgásból a kísérlet tehát, a mely arra irányul, hogy az ember különböző vágyaira, mint pusztán belső életének abszolút elemeire felbontva, örökre megfussul a megoldhatatlan ellentmondáson, hogy az abszolút embert akarja vizsgálni és mégis minthogy vágyainak változatos és különböző voltát vessi szemügyre, tehát mindig is annak a külső világ iránt kíváncsi magatartását figyeli meg és így csak konkrét, egyes embert is konkrét egyes tapasztalatot tarthat szem előtt.

Fourier kísérlete végelenni örökös, de alapjában hamis, mert logikailag lehetetlenre vállalkozik.

De a vágyakról szóló egyes teóriája ellenkezőben van magánok Fouriernek azon világképzésével, hogy a sorrend (série) vezet el a harmoniát. Erre harmonia az egyes világ mozgásánakról,

tehát természetesen az ember belső életére is, abban áll, hogy minden adott sorban egy középpont van, a mely körül a két szélső pont harmonikus egyensúlyban lebeg. Hol van már most ez a sarkpont a vágyak sorában? Ép olyan kevésbé található meg itt, mint a zenei hangsorban. Egy hót a vágyak nem képernek harmoniát a nő Fourier-jele értelmében, hanem pusztán egymás mellettiségben állanak és a heterogen elemek ezen pusztán egymás mellettisége nem lehetne Fourier nemében harmonia, még azáltal sem, hogy azt mondja, hogy az „unitárius” mindent jelöl. Nem elég az egységbe olvadás, hanem azt a II-tétel értelmében a sorok rendező erejének kell létrehozni.

Ennek az ellentmondásnak tudatára azonban sem Fourier, sem iskolája nem ébredt. Ennekfajta azt sem vették észre, hogy éppen a vágyak elméletében van megtörve az analógia uralkodása. Mert míg a megismerendő világ csupa harmonikus sorokban lépett elemek, addig a belső ember egy

34
csomó vágyak harmoniatlan tömkelege,
így tehát ember és világ nem analogok.

Ezen a ponton nem vesd csorbát v. munkának
fugalmára is, úgy a hogy azt Fourier meghataronta.

Fourier fejtegetése tehát alig több mint
szellemes kísérlet az ember lelki életének megértésé-
re. Ha kétségig több volna lehetetlen, hogy
annak a vágyak analíziséhez elnevezett volna,
amely tudtán kívül is az egész élet irányí-
totta és amelyet mégis a vágyak skálájában
elhelyezni elmulasztott: a megismerés halálmas
vágya. De az uralkodó, akinek szolgálta,
erősebb volt, mint ő. Engedelmeskedett neki és azt
hitte, hogy magát irányítja. Pedig az igazi
filozofia éppen ezen ponton kezdődik, ahol
magát a megismerést, a gondolkodást a testi tárgyainá
erreapontra Fourier elnevezett.

Fourier theoriája a világ is az emberek képmirrorszerű
életében megtalálta tulajdonképpeni feladatát. A
gazdagság naporientáció is általánosítandó -
mondásával először a természet felé fordul,

írután a társadalom akkori állapota felé. Egy
állott írután előcsodálatos terve a jövő
társadalománál. —

IV. A jövő társadalom terve.

Az életműs vágyak kiélégítése, a boldogság tehát
az élet valódi feladata: az emberigazi rendeltetése
Ennek első is abszolút feltétele a gazdagság, azaz azon
állapot, amelyben vágyaink kiélégítésére szükséges
eszközök birtokában vagyunk. A mai civilizációban
azonban a gazdagság egyfelől nagyon is csekély,
másfelől elrontás és szexre az ember rendeltetésével
ellenkezik.

Csekély, mert ha Franciaország egész évi hozadéka a
lakósság között egyenlően elosztanék, egy-egy főre
200 franknál alig jutna több. Rosszul van elosztva,
mert a gazdagság tömegei, amelyek egy körben egyesülnek
nem hajtanak annyi munkát, mint a mennyit hajthatnának.

és a kisebb vagyonúak épen csekély erejűk laprozott
voltánál fogva nem praestálhatnak annyit,
a mennyit képesek volnának.

Ebből nemcsak az a következtetés áll elő, hogy
a szükség a civilizáció nélkülözhetetlen kísérő jelen-
sége, hanem még egy fontos tétel. Minden ember
rendeltetve van az életre, a melynek alapja a bir-
tok. Ha az életet határozott formában akarja
az ember elfogyni, nevezheti szabadságnak. A
szabadság pedig lehetetlen ott, ahol a hiány rab-
szolgái vannak. Amíg tehát nincs mindenkinek
egy bizonyos minimum biztosítva, addig a
szabadság és függetlenség csak puosta látogat.—

Er a civilizáció jelen állapotában lehetetlen.

Egy jótett el Fourier ahhoz a gondolatához,
hogy magának feladatul kitűzve egy olyan
alokját a jövő társadalmának megtalálni,
a mely mellett a termelés általában emelkedni fog.

Ennek a kérdésnek két előfeltétele van: a tárgy

a mely termővé tétessék is a munka, mely termel.³⁷
A jövő társaság tervének tehát tartalmaznia kell
a vagyon rendjét is a munka rendjét.

Egy új Fourier az ő gyakorlati tanításának
két alapfogalmához. A vagyon új rendje: a mező -
gazdasági társulás; association agricole²; a munka
új rendje az ipari társulás association industrielle
Ha egy országot kőlyát szemléljük, észreveszünk,
hogy egyes testületek bizonyos productióra
kiválóan alkalmasak. Amíg egyes magán gaz-
dálkodásnak engedjük át a termelést, az eset-
leges és teraszertlen lesz, - tehát kevésbé pro-
duktív is. -

A vagyonához az ember azért ragaszkodik, mert benne
érezete eszközét látja. Mielőtt tisztába jön vele, hogy a
magyományok socializálása által hozadékuk többszörösen
megszaporodik, ha minden nehétség nélkül 10-15% -ot
igérhetni, lehet-e kétkedni abban, hogy mindentki öröm-
mel adaddja vagyonát a közös kerelésbe.

Az átadásnál már mostan a telek megbecsülést nyert,

az értéket ösztönösen meggyűlöli fel is a tulajdonos utalványát kap, a melyért évenként felveheti tőkéjének kamatját.

Gazdagság is élvezet aronban csak munkával teremthető. A mai munka mennyisége noha megevan, kevés gazdagságot is kevés élvezetet nyújt. - Munka az emberi tevékenység, amely valamilyen ideiditásra (attraktion) ²előáll. Hogy a munka, amelynek hasonlósága magában véve nem trüviséges, az általános törvénnyel megegyezék, ehhez szükséges, hogy a vágyat, a mely őt létre hozta kielégítse. Minden munka a három vágy csoport (lucis, csoportosulás, szerle) egyikének eredménye. Minden munka, hogy harmonikus legyen, ezen vágyak egyikét kell, hogy kielégítse.

Ha a kéjeleni (lucis) vágyai a materialis élvezetet nélkül, minden munkának magában is az élvezet forrásának kell lennie. Továbbá adnia kell a csoportosulás vágyának élvezetét: a kellemi élvezet is végül változatosság is összefoglalás által az élvezés képességét kell biztosítani és fenntartani. -

Er aronban csak úgy lehetséges, ha mindenki csak azt

a munkát veszi át, a mely felé akár pillanatnyilag, akár állandóan, a kejelem² érre'ki vágya vonra. Mindenkinék kedve van valomilyen munkához is ismeretes, hogy az a munka folyik legjobban is legsikeresebben, a melyet kedvvel végezték.

De ezenfelül a productio további növelése érde-
keben szükségos az embereket hársulá'sra bírni.
Az a csoportosulás vágyainak segítségével történik. Így
állanak elő majd a barátság, a szeretet, a becsvágy,
családi érzelmek által vezéreltetve s. kisebb egyesüli-
sek. Ezek között összefüggéseket alapítanak a sorrend
vágyai. A composite: a munkásokot egyesíti, a papil-
lone egyik munkától a másikhoz szabad átmenetet
enged, a cohabit, minden egyest arra ösztönöz,
hogy olyan jól dolgozzék, a milyen jól csak tud. —

Ély minden főbb vonalaiban a munka és gazdagság
körvényeiből az emberi élet harmonia'jának terve
kilevén fejte (Fourier apró részletekig levezeti az
összes konzekvensziá'kat) nem marad már más
hátra, mint a harmonia'nak telnyleges megvald-
gítása. —

40
Ez is megtörténik a csoportok egyesülése által minden
iparág körül, minden egyes helyen, ipari sorozatokká,
amelyek mindegyikének 24-32 csoportból kell
állania. Emerek összefüznének a „phalangeban”,
hogy a rivalitás és összehang játékát, a mely egyes
soros munkásságát elinkitette, maga is hasznára
fordítsa. Fourier szellemesen kimutatja, hogy
egy-egy ilyen phalangenak 1800-2000 nemilyből kell
állania aréglből, hogy minden szütséges karakter
abban képviselve legyen. A phalange körülbelül
egy négyszög mértföldnyi területen egy nagy közös
épületben: a phalausteriumban („le phalanstère”)
lakik. Ezáltal a mezőgazdaság nagyüzeme birtok-
sitva van, másfelől az épület, az anyagok kész-
nitése, kezelése is a berendezés előállítására tökélet-
sebb és olcsóbb. Így valóik lehetségessé, hogy 2000
személynek pompás palota épülhet, kényelmesebb
és egészségesebb, mint mai házaink legtöbbsze. Ez az
épület: a phalausterium minden négyszög mértföldön
mint az új socialis világ rezidenciája nerezpel. Tágas
lakás helyiségekből, hosszú folyosókból áll az épület,

a melyből azonban nem hiányzik a minház is a bőrre
sem, mint a melyek a phalanster lakók könnyű
is kellemes érintkezés helyei s eszközei gyomránt
merekelnék. A hatalmas épülettelmben háviró al-
lomás is van, ahonnan a mezőkön dolgozó munkái
sokkal érintkezhetnek. De nemcsak az épület
külsője érdekes, hanem a benseje rejteget csak
számtalan különös séget, sajátságos életet. A phalan-
steriumban - mint most a nagy málludátkban
a legkülönösebb igényeknek megfelelő rovátk,
illetőleg lakások vannak, mert a nagyonbeli külön-
bőzet fennmaradt. Egyik csak mérsékelt lakást bérel,
a másik előkelőt. Minden háztartás különálló.
A phalansteriumnak egy hatalmas ebédője van, ahol
étkezni lehet akkor, azt, arzal, a mikor, a mit,
a kivel akarnak. A közös konyha előnye oly
nagy, hogy a legkülönösebb dolgokat igen olcsón
lehet kapni. Azt gondolhatnók, hogy ennek előnye
megvan a mostani vendéglőknél is. A lényeges
különbség azonban a phalansteriumi és a jelenlegi

vendéglői keresés között éppen abban van, hogy az
 utóbbiak a saját előnyüket tartják szem előtt
 is olyan rossz dolgok adnak, a miyen csak lehet -
 séges, a phalansterium^{beli} pedig semmi fele haszonnal
 nem pályázik is mindenben a legjobbat nyújtja
 fogyanálónak. Itt az a munka és a munkaerő
 mintent jobban fognak elkérni, mert kedv-
 telésből dolgoznak és a vetélkedési burzsalom uralja
 őket. A phalansteriumban halálunk gyermeke-
 nobákat, a melyekben a gyermekeket a bennük
 meggyilváltató vágyaik szerint helyezik el.
 Ha a gyermekeket vágyainok szabad folyást engedünk,
 akkor önmagától fog bekövetkezni a phalansterben
 az erőknök, illetőleg embereknek az a socialis
 szükséglete merint való differentialalódása. Mert
 az egyiknek más dolgok inant van hajlandósága,
 mint a másinak. Az egyik^{pl.} muha kémiával fog
 foglalkozni, a másik a földművelés őhoztja üeni
 stb. Mindegyik mozgalmasan lát munkája után.
 Ha néhány óra múlva elfárad munkájában
 felváltják.

Jó kedv és szeretet urál mindent, mert amit el akarnak
 végezni, azt el is végzik. A gazdaság, ez az oly vég-
 telenn sor részre tagozódó dolog, megtalálta egy-
 részű, de egyedül valószínű harmoniáját. Minde-
 miütt népeken halad a munka: a mezőn, műhelyek-
 ben, irodákban, az otthon bensejében. Senki-
 nek sem hiányzik a munka és a munkának sem
 senki. Ez a csodálatos merveket minden haj-
 landóság mozgásánál érvényesítő is a legköze-
 lebbi robadságra barikozódik.

A munka befejezése után mindentki haza tér,
 de nem agyvesztésigánótan, leverten. A ki nek
 letnik mintha'ha mehet, mindenkinek letne'
 sére van ez bízva, mint hajdan a rómaiaknak
 a cirkusok látogatása, a ki karsaság után végződik
 az a karsalgó terembe megy, ahol szeretet, becs vágy,
 familiárismus, lovatáság egyesíti, e'lteti az embert.
 Vagy pihenést keres övéinek oldalán: a szerdes lakás
 havartolom boldogságot nyújt. És éppen az ember
 leggyémibb helyén, a családki tükhelyen nem kell

barbári a családi boldogság örökös ellenségeitől.

Hugyha az emberek mellenni ereje elég erős volna, hogy kibabadítsák magukat a jelenlegi viszonyok megnevezhetőségéből és nérelteikből is a tőlük nem messze eső boldogság ingerlő képei meggyőző hatalással volnának rájuk, akkor egy pillanattig sem haboznának a mostani szerencsétlen életmód elhagyásával a phalange szövetségébe belépni, illetőleg egy új életmódot megkerdeni. —

Ámbár Fourier azt állítja, hogy az emberek harmonikus állapotban háromszor annyit esznek, mint jelenleg, mégsem lehetséges, hogy mindazt, amit semmeltek elfogyassanak. Ehhez járul az ipar áldása, a mely szintén többet produkál, mint a mennyit elharmálnak.

Egyes helyeken bizonyos dolgokban való hiány, másutt a felesleg hozza létre a kereskedelmi feltételeit. A kereskedelem vagy egy országra kiterjedő, vagy világ kereskedelem. Az országos kereskedelemben az egyes phalansok vesznek részt, míg a másokban egyes világrészek.

A földesi ember manapság egy ökörrrel, vagy néhány kiló vajjal bemegy a városba, hogy azt eladja.

Ezzel a véletlen esélyeknek teljesen kiván szolgálatot tenni, mert sem azt nem tudja, hogy hol, minő a szükséglet, sem azt, hogy vajjon árnyáért megadják-e a megfelelő árat. Míg ennél is rosszabb aronban a kisebb dolgok árusítása folytán előálló idővesztés, mert az egész nap s mindaz, amit munkájával megkereshetett volna először a városban való tartózkodása által dolgainak az elárúsítása körül. Ez aronban egészen más-ként len a socialis életben. Itt az egész phalange az, a mely vásárol is elad, nem drágán, mert ismeri a szükségletet s nem helytelen árban, mert a nyereséskérés nem áll érdekeiben. Az egyes beszolgáltató munkája termékeit a phalange-nak s az értékesítői helyette. Így az idővesztéségtől mentes helye'be a munka megakaratias lép, a mi minden képen időös dolog.

A világ kereskedelemben egymással kereszkelik a kívánt termékeit, emé'kint hogy abból önző kereskedők nyeresékedhetnek, sőt mi szükség

van arra, hogy Europa hajói Amerikában kös-⁴⁶
senek ki, s viszont, hogy a ketteket kicserélhesse
a két világ rész között? Előnyösebb az, hogy a
két világ rész hajói az út közepén találkozzanak
és cseregék ki rakományukat, ezáltal az in-
produktív szállítási idő fele meglakarításra nyer.

A hársas életmód következtében így lehet
mindenben meglakarítás és eredménytelőbbé
élni, gazdagságot és boldogságot ide'zven fel
ezáltal mindenfelé.

Hogya phalange az évi növényezés
jelentős feleslegét fog fel mutatni, az világos.
Most még az a kérdés, hogya növényezés mi'képpen
történik a phalangeban?

A Saint-Simonismus ezt a problémát az in-
dividuális tulajdon tagadásával is egyedül csak
is a teljesített munka figyelembe vételével oldja meg.

Fourier rendszerében az egyén tulajdon nem tűnik
el, mint Saint-Simonnál, de amellott még két lényező
jón való számításba: a munka és a talentum.
A felosztásnak ^{is} ésszerű kell történie.

A következő állalános szabályt állította fel Fourier:
 a töke kapja a nyereség $4/12$ -ed részét, a munka
 $5/12$ -edét, a képesség- lehetőség $3/12$ -edét. Ami a
 tökésekkel illeti, a dolog igen egyszerű, az őket
 megillető nyereség részesedés kifizetése
 semmiféle nehézségbe nem ütközik.

Csak a tulajdon képei munkával marad
 fenn a részesedés különbözőségének kérdése.
 Itt Fourier sajátos módon jár el.

A munkákat: szükségességre, hasznosakra
 és kellemesekre osztja fel. A legkevesebbet kap-
 ják a kellemes munkát végzők, mert hiszen a
 munka kellemessége jobban ezrel jutalomozza
 meg részen magukat. Többet kapnak a hasznos
 munkát végzők, leg többet pedig a szükségességre
 végzők. És itt a munka utánjáró részesedé-
 beli különbségnél meg kell egy pillanatra állnunk,
 hogy lezögzük azt a tényt, miszerint ez a theoria
 homlokegyenest ellentéztek Fourier más előbb is-
 meretett azon theoriájával, hogy mindenki azt
 a munkát végzi, a melyet akkor végez, ha kedve van
 hozzá; a munkásokra nézve éppen azért volamennyi

munka egyaránt kellemes. Fourier elmélete socialisti-
 kus elméletek közé migorran véve nem sorolható.
 A magán tulajdon nélkül lársadalmat Fourier
 nem ismeri.

A család ellenben megszűnik Fouriernál,
 helyébe az érzi vágyak kizárólagos uralkodása lép,
 mely a nemeket össze hozza, tehát a szabad me-
 selmi hive. A gyermeket nevelés a község végzi.
 Az örökösödési jog fennmarad, mert a magán-
 tulajdon is fennmaradt, de az örökösök köze
 az örökös hagyó keze mére kiterjedhető.

Horolyugni lehet ugyan Fourier rendszerre felett
 is a községeiben lefolyó életet egyperrier fantázi-
 magorciának tarthatják, amivel bár is foglalkoz-
 ni a tudományunk. Ez állhat külvö megjelenés
 valamint munkái megjelenésének formáira is, mert
 valóban fantázia, de gondolataiban nem a
 bizarrságot kell keresni, hanem azt a mi a sorok
 közt van, amit nemmel olvasni nem is lehet.

napi rendre is lehetnek sokan az „ábrándos bolhos-
legény” felett, mégis borradhatnak a falanxteremtől,
de a mosóhógók is borradók nem igen tudják azt,
hogy a nő emancipációja a irányuló törekvések
között a. Fourieré az első számottevő, továbbá,
hogy Fouriernek a társadalom történelmi fej-
lődéséről szóló felfogása az első, amely valóban
széles körű, magyarázó felfogásról tanuskodik.

Ő az első, aki az emberiség fejten előre haladó
fejlődési képességének határholátságába vetett
hitet, amelyet a 18 század ideológusai hínáltak,
először kísérti meg lerontani, akikor, midien ki-
mutatja, hogy minden történelmi periódusnak
megvan az emelkedő is hanyatló irányzata,
a fejlődés ugyanazon perióduson belül is előre-
megy és vissza esik. Ezek komoly tudományos
munkák, amely már nem fantazmagória, mert
holátsukat Marc Thárolyra is a történelmi mate-
rializmus iskolájára sem kényszerítették el.

A fourierizmus hívei, az „école socialiste” tagjai
hídebbik először meglehetősen hamar nyomon v. munká-
na való jogok is a munkásbitóság munkáigazságát.

Ha nem is meglehetősen Fourier v. socialis-
musnak (Fourier nem ismerte a socialis élet
valódi rugóit, az ő socializmusa azért nacionalis-
ta² socializmus) kétségtelenül nagy hatással
volt a későbbi tudományos socializmusra.*

Tárait a nehezkés metafizikai alapokon álló
meg is nemcsak a gazdasági életet akarta reformálni,
de az emberiségnek a család, kulturalis ügye-
működését is létezési és hogy mi sem hiányozhat
- új vallások² kiadás alapítani. —

Fourier egy mály sem befejezett esme
irányzatát alkotta? — Mi új?

* előkiírója a munka is a munkás fegyelmait,
az associáció, társulás és társítás eszméjének meg-
teremtője.

DEBRECENI EGYETEM KÖNYVTÁRA
4264 (193) Gyarapodási osztály